

ראיון מיוחד עם חיים

הניצוץ שהדליק את התבערה כי תנועת החרות — עסקן צעיר בשם חיים אמסטרדם — כבר נשכח כמעט לגמרי. מי זוכר עדיין את המושבניק מנורדיה, שבנערותו היה בלח"י, וכעבור שנים ספורות נימנה על יחידת צנחנים של צה"ל?

אם נזכר שמו בעתונות, הרי תמיד בהקשר למכתב ששלח לי מערכת "הארץ" בשם בדוי, מכתב שניכנס כבר להיסטוריה של תנועת החרות בשם "מכתב אמסטרדם" ("העולם הזה" 1514).

הגוש החופשי בחרות מעולם לא ראה באמסטרדם את אחד מעסי קניו הבכירים. גם הנהגת חרות לא ייחסה לו עצמו חשיבות מיוחדת. הצעיר החרותי, ששירת כמשך שנים את תנועתו, ושהיה חבר בה מיום היווסדה, היווה רק כדור כי מישחק הפוליטי בין ההנהגה לבין האופוזיציה. מעולם לא ניתנה לו ההזדמנות להביע את דעתו או את הרגשותיו לגבי אותם מאורי עות המסעירים את חרות עד עצם היום הזה, ושתחילתם המיקרות קשורה במכתבו המזווייף, עליו חתם "ש. רוזנבאום". "העולם הזה" שראיון את אמסי טרדם (32) כשיא ההתלקחות בי חרות, נגז את הראיון זמנית, כדי להימנע מהתערבות בסיכסוכים הפנימיים של חרות. עתה, משעוכי בו המשפטים והושכן לפחות זמית שלום-יבית, רואה "העולם הזה" את עצמו חופשי לפרסם ראיון זה.

היכרת אישית את בגין?

— היכרתי אישית את בגין רק בתקופה בה מילאתי תפקיד של מזכיר מחלקת ההסברה בחרות, לפני הבחירות האחרונות. אולם היכרתי ואף שוחחתי עימו והצטלמתי לידו באחת מהופעותיו בבחירות לכנסת, ב־1955 (ראה תמונה). קשה בכלל להשיב על השאלה של הכרה אישית עם מר בגין.

למה?

— כי מר בגין הוא דמות בחרות שמעט ואיננה מהעולם הזה. בפעם הראשונה ששוחחתי עם מר בגין, ואף בתקופות יותר מאוחרות, ועד לפיצוץ פרשת המכתב, מעולם לא העזתי לגשת וללחוץ את ידו. אפילו כשכל מכרי וסביבתי עשו זאת, היכרתי תמיד שמר בגין ילחץ את ידי, או שנראה לי שאני כבר יכול לגשת וללחוץ את ידו. הערצתי למר בגין היתה הערצה בת שנים רבות. אפילו זכרתי שבפעם הראשונה שטילפנתי אליו, בקשר להוצאת חוברת מ־נאומו, וגם בפעם הראשונה שבאתי לביתו, לעריכה והגהה של החוברת זו, התרשמתי עמוקות מאישיותו הגדולה.

התרגשות?

— במידה מסויימת, כן. מר בגין כמפקד האצ"ל, וכל מה שהוא סימל בעיני, היה דמות של מנהיג ואדם משכמו ומעלה. האם היתה זו גישה ריגשית בלבד, או הגיונית?

— אני חושב שקודם כל ריגשית. אולם איני רוצה לשנות מן העובדות, מפני שכך אולי נוח היום, ולהכחיש דברים, מעמדו

"לא תסתמו את פיו"

"לא מספיק צעוק יחי בגין!"

"בווי!"

"להוציא אותו מהאולם!"

ואז עלה לבמה נואם אחר.

"שמו של אדון בגין רשום בהיסטוריה כמנהיג המרד בבריטים, אולם כראש תנועת החרות הוא ניכשל."

"תתבייש לך!"

"כן, הוא ניכשל פעם אחר פעם!"

השאגות מילאו את חלל האולם. קריאות הבזו שחנונו אל עבר הנואם, הפרופסור ערי זיבוטנסקי, החיישו אוזניים, כשמבעד לקיר ניכס אל הקהל, במדי הגודים העב-

מקח ומימכר: תמיר, באדר ובגין מתדיינים על התנאים להפוגה

שביתת נעשה

תותחים הגדולים של האופוזיציה (החרותית כונו לעבר מטרה אחת. האש המפורזת רוכזה בדיוקנות. כל הפגזים נורו אל עברו של מנהיג התנועה — חבר הכנסת מנחם בגין.

זה קרה ביום הרביעי, ה־25 לינואר 1967, בבית האזרח ברמת-גן.

בשפת הגוש החופשי נקראה האספה ש־זומנה לשם בשם "כנס ארצי". בשפת החרות ונאמני מנחם בגין נקראה ה-

אספה "מסע השמצות, שיסוי וביוזי". 400 המשתתפים המזומנים, ועשרות הי בודדים שבאו למקום ביוזמתם, האזינו במשך שלוש שעות רצופות להתקפה בלתי פוסקת על מנהיג התנועה.

הראשונים מחאו כפיים. האחרים שאגו בי בוז.

ההרגשה שהיתה משותפת לכולם: החדות כי מחר יבוא הפילוג על תנועת החרות. היום תנועה אחת — מחר שתיים. בעכר,

חברים — בהוה, יריבים — מחר, אויבים.

★★★ **"קנו אותך!"**

עובדה אחת הבדילה את הכינוס הי־רמתיני מכל כינוס חרותי אחר, מאז נוסדה התנועה, לפני 18 שנה: בפעם הראשונה הושמץ מנהיגה בגלוי, קבל עם ועותר נאים. ללא רמזים, תוך אמירת השם הי־מפורש.

בודדים אמרו עדיין "המנהיג" — אך רבים נקבו בשמו.

"מאז הדיעודה השמינית דרשנו שיכלולים, שיפורים ותיקונים בתנועה!" קרא מעל הבמה ח"כ אברהם טיאר, וזה עוד עבר בשקט.

"היו כבר אופוזיציות בתנועה, אבל הן תמיד התפרקו כעבור כמה חודשים" סיפר מעל אותה במה עסקן הגוש משה יורעאלי.

גם זה עוד עבר בשקט.

אך כשהמשיך "קנו אנשים, נתנו מישרות, והאופוזיציות חוסלו!" פרצה סערה קטנה.

"קנו אותך!"

"כמה שילמו לך?"

"אין לכם מספיק כסף לקנות אותי?"

"ישו!"

הנואם ממשוך. קריאות הביניים מוזכרות לו משהו. "למה אין בתנועתנו בעלי תרבות? למה הם אינם אצלנו? היכן הפרופסורים? למה הם אצלם, ולא בתנועת החרות?"

★★★ **"אתה מכייש את אביך!"**

ואם מחליף נואם.

"אני עצמי הייתי קורבן לעריפת ראשים", זועק מרדכי אולמרט, ח"כ חרות מן הכנסת השלישית והרביעית. ושוב —

"כמה שילמו לך?"

אולמרט לא נשאר חייב: "כשאתה עוד לא נולדת, שכחתי עם רובה בנגב. אתה בכלל יודע מי אני, ומה עשיתי? אני הייתי בוזאדי סאליב. ואיפה היה מנהיג חרות? רק לפני הבחירות הוא בא לשלם.

כמה הוא השקיע בחינוך הנוער?"

"אל תשמיץ את בגין!"

בגין ומעריציו

יורד מיישבת מרכז תנועתו במצודת זאב, אחרי שהושגה שביתת-הנשק. הסורגים ברקע חסמו את מעבר חברי התנועה המשולהבים, שרצו לחזור לשיבה. חלקם השמיע קריאות בזכות בגין, חלקם בזכות מתנגדיו מן הגוש החופשי. רק הסדרנים היו מלוכדים כאיש אחד סביב ההנהגה.